

VSEBINA

- 5** Katja Perat **OPUSTITE VSAKRŠNO UPANJE, VI, KI VSTOPATE**
- 9** Borut Mehle **USODNO ZAVETIŠČE**
- 13** Fotografije z vaj
- 18** Nagrada
- 20** In memoriam
- 28** Novo v Knjižnici MGL

Nejc Gazvoda

MENJAVA STRAŽE

Krstna uprizoritev

Premiera 24. aprila 2015

Režiser **NEJC GAZVODA**

Scenograf **PETER PLANTAN**

Kostumografka **BRANKA PAVLIČ**

Avtor videa **DARKO HERIČ**

Lektorica **MAJA CERAR**

Oblikovalec svetlobe **BOŠTJAN KOS**

Za pomoč pri uprizoritvi se zahvaljujemo Mladenu Dolarju, Janezu Lapajnetu, Radu Likonu, Alešu Pavlinu, Andreji Potočnik, Andreju Štritofu in Matjažu Zdešarju.

Vodja predstave **Jani Fister**

Šepetalka **Neva Mauser Lenarčič**

Tehnični vodja **Jože Logar**

Vodja scenske izvedbe **Janez Koleča**

Vodji tehničnih ekip **Matej Sinjur** in **Branko Tica**

Vodja tonskih tehnikov **Sašo Dragaš**

Vodja osvetljevalcev **David Orešič**

Vodja frizerk **Jelka Leben**

Vodja garderoberk **Angelina Karimovič**

Rekviziterja **Sašo Ržek** in **Borut Šrenk**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume pod vodstvom mojstric **Irene Tomažin** in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

Igrajo

KATJA, 25, nova natarica **NINA RAKOVEC**

PETER, okoli 40, vse drugo, kot so ga besede **GAŠPER TIČ**

BOR, 28, arhitekt in svobodomiselnež, Mladenov sodelavec **DOMEN VALIČ**

MLADEN, okoli 40, novi lastnik lokala **UROŠ SMOLEJ**

DOKTOR, nad 60, človek, ki si to več ne želi biti **JANEZ STARINA**

PEPCA, malo pod 40, Mladenova žena, ki ne mara svojega imena **TJAŠA ŽELEZNIK**

JURE, okoli 40, Petrov brat **MILAN ŠTEFE**

Katja Perat
**OPUSTITE VSAKRŠNO
UPANJE, VI, KI VSTOPATE**

Ko sva se z Gazvodo pred časom pomenkovala o *Menjavi straže*, je rekel, da kani napisati komad o spopadu generacij. Nisem prepričana, da se mu jo to v celoti posrečilo. Pa nič ne de. Posrečilo se mu je namreč nekaj veliko pomembnejšega in predvsem veliko bolj trajnega. Napisati komad o človeškem značaju.

Ljudi v slovenski umetnosti kaže iskati z lučjo pri belem dnevu. Če smo čisto pošteni, kaže z lučjo pri belem dnevu iskati že vedenjsko vzročnost in motivacijo, kaj šele kompleksen pletež, ki mu v pogovornem jeziku radi rečemo osebnost. Ne vem natančno, koga ali kaj kaže kriviti, a vse preredko se zgodi, da bi umetnina, ki naj bi pripovedovala o nas, našem vedenju, razlogih zanj in njihovih posledicah, iz sebe iztisnila kaj, v čemer bi lahko prepoznali samega sebe, svoje bližnjike ali na splošno kogar koli, ki je človek in mu nič človeškega ni tuje. Potem pa *Menjava straže*. Ta drobna povest o bednih ljudeh, ki so svoje življenje z dušo in telesom privezali na usodo enega bifeja, ki mu nikdar ni šlo kaj prida in ne spodbuja ravno k upanju, da bo temu kdaj drugače.

Menjava straže je strahotno slovenski komad. Ne bi rada pretirano mazzinila, pa vendar. Ljudska modrost pravi, da v tistem oddelku Pekla, kjer hranijo Slovence, ni paznika. Naši sonarodnjaki so namreč več kot izurjeni v tem, da v poč gonobe radostno tiščijo drug drugega. In kot v tistem krogu pekla, tako v pričujoči drami. Dogajanje v *Menjavi straže* namreč poganja srhljiv, a vztrajen mehanizem, za katerega že leta čakam, da se nekako artikulira in najde svoje mesto v umetnosti. In evo ga. Gre za prebrisano taktiko negotovih, ki jo starši radi in pogosto urijo na svojih otrocih, ljubosumni ljubimci na svojih partnerjih, nekateri pa kar vsepovprek – svoj plen osamiti in mu vsak dan, večkrat na dan predano kot v molitvi ponavljati, da je ničvreden slabič, kakršnega nihče pri zdravi pameti ne bi mogel ljubiti, in naj bo zato vesel, da ima vsaj njih, sicer bi bil obsojen na prekletstvo večne samote.

Menjava straže je predvsem tragedija medsebojnega poniževanja, dajanja v nič, demoralizacije in omejevanja, v kateri še ljubezen služi kot grožnja in krepelce, s katerim bomo slej ko prej dobili po prstih.

Peter, princ teme Gazvodovih dramskih situacij, je ena najbolj destiliranih inkarnacij slabištva, kar jih je moč najti. Je živa priča in živ dokaz tezi, da je zagrenjenost hči nemoči: da jo rojeva strahopetnost, križana s ponosom, in da se je lahko odkrižamo samo tako, da poskusimo kljubovati svojim blokadam in zlomiti svoje odpore, ne glede na to, kako močna je tesnoba, ki jih ščiti. Kar pa je, seveda, veliko lažje reči kot storiti. Veliko lažje, po drugi stani, je vztrajati na svojem, se marinirati v lastni bedi in svojim šibkostim postavljati kapelice. Goreče zatrjevati, da je vsaka sprememba po nujnosti sprememba na slabše in se je za to proti njej treba boriti z vsemi močmi, z vso vednostjo in vsem orodjem, ki je na razpolago, od ognja, prek meča do česna in suhega prezira. Z vso agresijo, kar je premoremo, braniti zid, za katerega smo se zalezli za tako dolgo, dokler nikomur pri zdravi pameti ne bi več prišlo na misel, da bi ga preplezal in poskušal porušiti.

In ker je beda breme, ki ga je sila težko nositi, ni posebej nenavadno, da je za Petra kot povprečnega Slovenca prva pa tudi zadnja avtonomna odločitev, ki jo sprejme v življenju, samomor. Ker zanj ni treba (oziroma če smo ontološko natančni: ni mogoče) odgovarjati. Ni potrebe, da bi se mučili s pojasnjevanjem, opravičevanjem, upravičevanjem ali uporom proti tistim, ki naši avtonomnosti izstavljajo račune in bi si želeli, da bi vstric z njimi ostali zaspani, leni, nedefinirani slabiči.

In ker ima vsak dostojen šah ob črnih tudi svoje bele figure, nam Gazvoda servira Petrovega brata, Jureta. Redko žival, ki priča o tem, da ni ničesar bolj usmiljenja vrednega od dobrega človeka in da je prenesti zmožnost za upanje čez trhlo brv pubertete iz otroštva v odraslost redke vprašljiv dar, ki svojemu nosilcu obljublja predvsem posmeh za vsakim razpoložljivim vogalom. V svetu, ki mu vlada zagrenjenost, se upanje ne spodobi. Upanje namreč pomeni ranljivost. Vsako iskreno priznanje, vsaka javna namera, vsaka igra z odprtimi kartami namreč pomeni, da bomo, če bomo izgubili, izgubili vsem na očeh. Da bomo vsem na očeh oropani, ponižani, onečaščeni, da bomo vsem na očeh zlomljeni in da bomo morali vsem na očeh v svoji revii kot politični cucki odkrevsati domov. Česa takega pa si dostojen človek seveda ne more in ne sme privoščiti, zato je najbolj razsodno, da svoje upanje opusti, še preden vstopi. Da se odreče načrtom, željam in ambicijam, da se vkoplje v blagohotni cinizem, za katerim ga nihče nikdar več ne bo zalotil hrepeneti in mu bo vsakršna blamaža prihranjena na vekov veke amen. In ker Jure zaradi nekakšne sistemske napake še vedno upa, jih od svojega brata, ki ve bolje, redno dobiva po pički.

V tem taboru najdemo še nekoga: dekline ali njen prototip – kelnarico – lušno, a bog ne daj preveč, da ne bi bila slučajno samozavestna, dovolj zagnana, da ni dolgočasna, a ne preveč, da ne bi bila slučajno komu v napoto. Katja je proto-ženska skoraj vsakega filma, knjige, drame ali serije: prazno mesto brez specifičnih lastnosti, ena sama ne docela utelešena milina, ki jo lahko na svojo stran pridobimo že z eno samo nežno besedo, uho, ki vedno prisluhne, roka, ki vedno objame, čas in pozornost, ki ju je vedno dovolj, lik, ki se lahko v katerem koli trenutku priliči kateri koli naši potrebi in ki ga, ko ga ne potrebujemo več, brez prevelike škode postavimo nazaj na podstavek, s katerega smo ga sneli. In tudi ona upa. Upa, da ne bo vedno tako bedno, kot je danes, upa, da se da še kaj postoriti, da se da, če drugega ne, vsaj boriti za ljubezen, a tudi ona, srečnica, dobi po pički.

Vsem, ki bi si v Sloveniji enaindvajsetega stoletja radi privoščili ta nemogoči prestiž vere v manj ostudno prihodnost, je namreč treba dokazati, da so neumni. Treba jih je zlomiti, razčetrveriti njihovo moralo, jih postaviti na svoje mesto in jim pokazati, da so čisto taki, kakršni smo sami – obsojeni na propad.

Pa še druge nianse so: Borovo pišmevritično povzpetništvo, Mladenovo agresivno samodokazovanje, ki ga ne more nasititi noben mogoč dosežek, Pepcin samoprezir in doktorjeva ljudomrznost – ljudi, ki v *Menjavi straže* polnijo bife, je težko imeti rad, vendar pa si je zelo lahko predstavljati, da med njimi živimo.

Zato se je Gazvoda motil, ko je svojo dramo okarakteriziral kot generacijsko. Pekel pasivne agresije, ki se koti v *Menjavi straže*, je namreč ravno tista stvar, ki vztraja v stoletjih in se ne pusti motiti družbenim spremembam, velikim vojnami ali revolucijami, kaj šele čemu tako banalnemu, kot je menjava lastnika lokala. Je tista stvar, ki je moreče dolgoživa in proti kateri se je treba boriti vsakič znova iz generacije v generacijo, ne glede na žrtve in veliko možnost neuspeha. Kloniti namreč pomeni umreti, ne da bi kadar koli zares živeli.

Gledališče, se govori, ima med vsemi umetnostmi največjo zmožnost za verno ponazoritev drame človeškega življenja in *Menjava straže* ta potencial s pridom izkorišča. Privede nas v domačo situacijo, med svoje sorodnike, družinske prijatelje, sosede, v bife, kjer smo sedeli že tisočkrat, nam servira koktajl medčloveških obračunov, v katere so nas že tisočkrat potisnili. Naš lasten habitat nam vrže v obraz in nas prisili, da si ga ogledamo. In to, tudi če ni posebej prijetno, potrebujemo. Ker šele z opazovanjem pride učenje in šele učenje nam lahko omogoči poskus pobegniti. In pobegniti je treba.

Ker ta zatohli Bife Slovenija, ki ga vsi skupaj naseljujemo, ta globel, v kateri drug drugega bezamo v žerjavico, vsem skupaj onemogoča, da bi s svojim omejenim človeškim časom napravili kaj pametnega. In glede na to, da bomo vsi umrli, je to velikanska škoda.

Borut Mehle **USODNO ZAVETIŠČE**

Osebe, ki so sposobne piti v javnem lokalu same, so svojevrstni višji civiliziranci. Novinar Miha Šalehar je imel pred časom, takrat ko so v slovenskem parlamentu divjale ideje, da bi veljalo parlamentarce podvreči alkoholnim preizkusom, v TV studiu v gosteh nekaj parlamentarcev. Politikarjev različnih opredelitev, ki pa so si bili pri odgovarjanju na vprašanja o lastnih pivskih navadah skrajno podobni. Če so že dejali, da pijejo alkohol, so vsi, ampak res vsi brez izjeme, izrecno ter hlastno poudarili, da pijejo samo, kadar so v družbi. Nikdar sami. Kar pomeni, da ne pijejo zaradi ugodnih učinkov alkohola ali pač zaradi lastnega užitka, temveč zaradi drugih. Zaradi družbe. Da se malodane žrtvujejo.

Stališča cvetobera naroda so pomenljiva. Govorijo o tem, da je solo pitje oziroma pitje zaradi ugodja v naših krajih trdno zastigmatizirano kot alkoholizem. Takoj in brez milosti. In s tem se ni igrati. A skrajno pozitivističen pogled na našo realnost dejansko kriči po tem, da bi se v parlamentu pojavil novinec in bi svoj uvodni govor po nastopu mandata začel: »Pozdravljeni, kolegi. Sem neozdravljeni alkoholik.« In nadaljeval: »To poudarjam zato, ker sem očitno rešitev jaz, saj so, kot kaže, državo zafurali abstinenti.« Kar je ne nazadnje res. Saj če so prejšnjo državo vodili in jo posledično tudi ugonobili za zdravo življenje nepromotivni osebk s podbradki, ki so silili čez ovratnike srajc, ki se jih je povrh vsega tedaj še nujno nosilo z zapetim zgornjim gumbom in s kravato, so Slovenijo na samostojno pot popeljali maratonce, gorski kolesarji, makrobiotiki in izpričani nealokoholiki, ki so celo ob svečanih priložnostih nazdravljali z džusom. Če primerjamo izkušnji z obema državama, lahko izpeljemo vsaj to, da odnos do alkohola, tak ali drugačen, niti ni bistven za modrost odločanja v tem prostoru.

Smo družba, ki z alkoholizmom bije tako permanenten boj, da se v razmislek ponuja hipoteza, da Slovenci kot narod morda niti nismo obstali zavoljo jezika in teh zadev, temveč zaradi boja z alkoholom. Čisto tako najbrž vseeno ni, je pa, kot je bilo že rečeno, alkohol oziroma antialkoholizem pomemben generator nevrotičnosti našega občestva. Domačijska antialkoholna nevrotičnost sicer ni nič posebej slovenskega. Kot se da prebrati v knjigi *Pijane zverine* dr. Andreja Studena, se antialkoholistična vnema ni začela pri nas, temveč v krajih, kjer se je industrijska revolucija začela malo prej. Kajti tako tematika tega spremnega zapisa k dramskemu delu Nejca Gazvode kot njegova drama se nanašata na gostinsko dejavnost, kakršno je rodila zgodovina prostega časa proletariata. Brez proletariata, torej delavcev s točno določenim urnikom dela ter urnikom počitka oziroma prostega časa, ne bi bilo ne gostinstva, ne posedanja v kafičih, pubih in gostilnah, ne pričujoče drame, niti tega zapisa. Kmetstvo prostega časa ni imelo. Vsaj ne vsak dan po končanem delu, temveč zgolj za praznike, pa še takrat so jih v najboljšem primeru zvečer čakale krave v hlevu. Zato so tudi manj pili, oziroma so pili drugače, in zato je bilo pred industrijsko revolucijo ter posledično selitvijo v mesta življu na voljo tudi manj gostiln.

Še ena pomembna sprememba se je zgodila tudi v naših krajih. Vino je zamenjalo žganje. Razne vrste žganja, neredko tudi zgolj z vodo razredčen špirit. Iz mehkega alkohola, za kar bi pogojno lahko okvalificirali vino, je živelj posegel po trdem alkoholu, katerega udarna moč in posledice za zdravje ter telo so bile težje. Alkohol je dobil status zla, proti kateremu so se izrekli malodane vsi politični in svetovno-nazorski profili javno delujočih državljanov, na čelu s škofi oziroma vrhovnimi politiki. Zanj so se drznili izrekati samo radikalni osebki. Cankar, Smrekar ali Prešeren, ki se, če bi ga vnaprej vprašali, ali privoli, da se mu spomenik v Ljubljani postavi tam, kjer danes stoji, z lokacijo zelo verjetno ne bi strinjal. Zakaj? Ker je tam, kjer danes stoji Prešernov spomenik, nekoč stala gostilna. »Pri Bučarju« se ji je reklo, zavoljo dokončne korektnosti pa velja omeniti, da je leta 1904 niso porušili zaradi vneme po postavljanju spomenika pesniku, temveč ker je bila v potresu 1895 preveč poškodovana, da bi obstala.

Vendar pa zgodovinsko dejstvo, da so točilnice alkohola na Slovenskem pridobile in ohranile status prekletih in prevratniško sumljivih prostorov, ostaja. Namesto da bi moštvo ostajalo doma, je od doma bežalo vanje. Staromodnejše teorije so to pojasnjevale z zagatnimi bivanjskimi razmerami oziroma s tem, da so bile gostilne prostornejše in bolje urejene kot skromna domovanja delavstva (na to karto so z veličastno arhitekturo ne nazadnje igrale tudi cerkve), vendar pa z zgodovinsko distanco lahko danes ugotovimo, da to ni nujno res. Da za bežanje moških v gostilne poglavitni razlog ne more biti to, da niso premogli 50 kvadratnih metrov velikih dnevnih sob z bogato knjižnico, fonoteko, vsemi sodobnimi pred-

vajalnimi napravami oziroma udobjem, vključno s pripadajočo lepotico, ki bi jim jo vsi zavidali. Moštvo v vsakem primeru beži ven. V gostilne in kafiče.

Zakaj? Zaradi varnosti. Zaradi bega iz realnosti, kot se reče. Ker imajo v njih mir. Seveda tudi iz želje po novih doživetjih in življenju, ki ga domovanja, pa naj gre za najbolj ugodne zlate kletke, pač ne morejo ponuditi. Iz podobnega razloga torej kot se bogati broker, če se le da, rad udeleži nogometne tekme ter sodeluje pri huliganskem izgredu, ki ga sociologija sicer praviloma razlaga z brezizhodnim položajem mladine, njihovo brezcilnostjo, pomanjkanjem vrednot in podobnimi marnjami, kar pa zanj ne more držati.

Za razliko od zasebnega prostora je v gostišču bistveno več možnosti, da bo skozi vrata stopil kdo nov, da bodo oči ugledale kaj novega in da se bo zgodilo kaj nepredvidljivega. Vsaj teoretično, čeprav gre v vseh teh številnih prostorih po pravilu za ustaljene zasedbe med seboj znanih obrazov ter spet za utečene, dolgočasne in rutinirane rituale.

Povprečen Slovenec je presenečen, ko izve, da kafič, ta na naših teritorijih zgodovinsko zadnja infrastruktura organizirana oblika gostinskega obrata, k nam ni prišla iz Beograda, Sarajeva ali katerega drugega jugovzhodnejšega balkanskega mesta, kjer naj bi imel živelj večjo afiniteto do brezdelja od Slovencev, temveč da je prvi kafič začel obratovati v Ljubljani. Da, še danes delujoča ljubljanska Platana velja za prvi jugo kafič. Navkljub psevdofrancoskemu nazivu bistro, ki pravzaprav pomeni isto. Prostor za hitro pijačo. Kajti bistro ni francoska, temveč ruska beseda, ki pomeni »hitro«. Le izgovarja se s francoskim naglasom, kar zgodovinopisje pojasnjuje s tem, da so ruski vojaki leta 1814 med povratnim obleganjem Pariza, kadar so prijahali do gostišča pred mestom, zahtevali, da jim sedečim v sedlih hitro, torej »bistro« postrežejo s hrano in jedačo.

Kakor koli že zadevi rečemo, bistro ali kafič, ve se, za kaj gre. Za prostočasje. Za blejanje za šankom. Magari celodnevni. Za nadomestek dnevne sobe. Da so se kafiči v Jugoslaviji razvili v sedemdesetih, je historično nečudo. Sedemdeseta so bila v Jugoslaviji čas kreditov, vnovič odprtih mej, približevanja zahodnim vzorom bivanja, čas kratkega obdobja blagostanja primerljivega z devetdesetimi v Sloveniji, začetka šminkerstva in novih oblik urbanega prostočasenja. Kafiči so bili znak družbenih sprememb, ki so resda redkim, vendar pa toliko bolj vzorčnim posameznikom navrgli možnost, da so v ali še bolje pred lokalom prebili najbolj spektakularne dnevne termine. Sploh če je sijalo sonce.

Klasičen ex jugo kafič se je v novodobni Sloveniji oziroma po koncu osemdesetih, ko je v svoji prvotni formi kulminiral, v vsakem primeru spremenil. Začel je pridobivati pubovski značaj. Tudi v smislu notranje opreme. Medenino so pometali ven. Prav tako določene vrste alkoholov, kot na primer stock ali vecchio romagno, ki je bila nekoč standard, danes pa jo dobiš res še izjemoma kje. Alkohol, sploh žgane pijače, dandanes ni več tako nujen razlog za prebivanje v gostišču, kot je bil nekoč, napredovale so pa na primer kave. Kafič je pridobil pubovski značaj. Značaj druženja stalnih klientel. Značaj dnevne sobe oziroma »varne hiše«.

V takšne vrste varni hiši, kjer poteka utečeno življenje brez tveganja, se dogaja tudi pričujoča gibka drama. Njen glavni lik je Peter, človek, ki življenje zabija ter nemara tudi osmišlja na ta način, da se vede, kot da nastopa v ameriški nanizanki *Na zdravje* (*Cheers*). Posrečenost tega, kako ga je avtor drame zapopadel, je točno v tem, da so kafiči dandanes prenekateremu podobnemu državljanu edini možni oder, na katerem lahko nastopa in kjer lahko tvori sebi spektakularne stavke, zaradi katerih se počuti oseba svetovnega formata ali pač boljši od okolice. Dobiti prostor, čas in priložnost, da človek lansira svojo misel ali domisljico oziroma da »nekomu pove svojo zgodbo«, je dandanes tako rekoč temeljna in tudi najbolj razširjena potreba. In težava obenem. Malodane nihče več noče pristajati na to, da bo zgolj poslušalec. Vsi bi govorili. Razlagali. Konkurenca za eter je velika. In ja, Facebook, ki je uspel zaradi zadovoljevanja prav teh potreb, je dejansko en velik kafič. Ki pa ima v primerjavi z dejanskim kafičem pomembno pomanjkljivost. Da na drugi strani sprejemnik sporočil ni natakara. Oseba, ki jo Gazvoda poimenuje terapevtka. Kar dejansko je. Profesionalna poslušalka zgodb in domisljic. Punca, ki bi v kaki drugi, torej običajni civilni situaciji najedaču, ki jo gnjavi zavoljo nepoznavanja imen pop pevcev iz časov, »ko je bil njen dedek še v pleninah«, dala dvojko. A kot natakara ga zavoljo položaja skorajda mora poslušati, kako v nedogled strelja izza varnega okopa, torej z druge strani šanka. In jo seveda »pecari«. Tako kot natakaro na svoj način osvaja malodane vsak gost, torej tudi najstarejši in načeloma najmanj konkurenčen, ki ga v drami predstavlja ostareli doktor. Samo pristopi so različni. Niansirano nanizani na daljici, ki jo z vsake strani omejujeta dva temeljna pristopa. Torej bodisi »prepadanje koke« ali pač »hvtanje čežnje«, kot je bilo to davno razloženo v nanizanki *Na vrat na nos* (*Grlom u jagode*). No, zavetišče se spremeni v pogubno past. Natakara Petru popusti, s tem pa ga razgali in pripravi do tega, da neha igrati igro, v kateri je bil varen. Iz dolgočasja, iz radovednosti ali pač trenutnega nagiba, ki si ga je lahko privoščila, se je za trenutek preselila na drugo stran točilnega pulta, mu dala namig, da bi bil lahko ljubljen in da bi lahko ljubil, kar je bilo dovolj, da je odprl gard in prerojeno pljunil čez vse svoje poprejšnje okorele samčevske govorance, izvajanja ter »ufure«. Napaka, ki se ji je bilo skoraj nemogoče izogniti, ki pa je obenem porodila osvežujoč dramski zaplet.

FOTOGRAFIJE Z VAJ

Gašper Tič, Janez Starina, Tjaša Železnik, Uroš Smolej, Milan Štefe, Nina Rakovec

Janez Starina

Tjaša Železnik, Uroš Smolej

Tjaša Železnik, Nina Rakovec, Uroš Smolej

Milan Štefe, Gašper Tič

Gašper Tič, Nina Rakovec

Nina Rakovec, Domen Valič

NAGRADA

**PETER UHAN, MAJA GSPAN
PRIZNANJE OFF SOF 2015
ZA NAJBOLJŠO
FOTOGRAFIJO
V OGLAŠEVANJU**

Fotograf Peter Uhan in oblikovalka Maja Gspan sta na 24. Slovenskem oglaševalskem festivalu (SOF) v Portorožu prejela posebno priznanje OFF SOF 2015 za oglaševanje uprizoritve *Iliada* v produkciji MGL, SNG Drama Ljubljana in Cankarjevega doma.

FRANEK TREFALT

(1931–2015)

Le nekaj dni pred svojim 84. rojstnim dnem se je poslovil gledališki in filmski igralec ter pozneje radijski športni novinar in urednik Franek Trefalt.

Franek Trefalt se je rodil 11. marca 1931 v Kranju. Med letoma 1945 in 1954 je bil član Prešernovega gledališča Kranj, od leta 1954 do 1968 pa Mestnega gledališča ljubljanskega, kjer je ustvaril več kot šestdeset vlog. Sodeloval je z režiserji, kot so Jože Gale, Jože Tiran, Igor Pretnar, Janez Vrhunc ... Zelo pomembno je bilo tudi njegovo filmsko udejstvovanje. Nepozabna je njegova vloga študenta Sama v filmu *Vesna* (1953), v katerem sta zablestela z Metko Gabrijelčič. Štiri leta kasneje je nastopil tudi v nadaljevanju z naslovom *Ne čakaj na maj* (1957), legendarno mesto pa mu je prinesel tudi film *Trenutki odločitve* (1955). Vsi tri filme je režiral Čeh František Čap.

Leta 1968 se je zaposlil na Radiu Ljubljana in postal športni reporter. Med letoma 1984 in 1990 je bil urednik športnega uredništva, v tem času je uredništvo dobilo Bloudkovo nagrado za ustvarjalen prispevek k razvoju športa v Sloveniji. Leta 1993 je dobil Bloudkovo plaketo za prispevek k razvoju radijskega športnega novinarstva.

Franek Trefalt sodi med tiste člane Mestnega gledališča ljubljanskega, ki so kmalu po ustanovitvi v težkih pogojih z veliko srčnostjo in vnemo premagovali ovire, da je gledališče obstalo in se razvilo v eno najpomembnejših slovenskih gledaliških hiš.

Spominjali se ga bomo s spoštovanjem.

VLOGE V MGL

1953/1954 Otto F. Beer *Tišina – snemanje!* (Barkley) režija Jože Gale

1954/1955 Ivan Cankar *Martin Kačur* (Prešerni učitelj) režija Jože Gale

Christopher Fry *Gospa ne bo zgorela* (Thomas Mendip, alt.) režija Ciril Debevec

Norman Krasna *John v zadregi* (John Lawrence) režija Bronislav Battelino

Eduardo De Filippo *Filumena Marturano* (Drugi fant) režija Jože Gale

Plavt *Dvojčka* (Menehmus I.) režija Jože Gale

Jean Anouilh *Colomba* (Armand) režija Ciril Debevec

1955/1956 Jean Giraudoux *Trojanske vojne ne bo* (Paris) režija Jože Gale

Matej Bor *Vesolje v akvariju* (Cook) režija Jože Tiran

Bertolt Brecht *Dobri človek iz Sečuana* (Snubec) režija Jože Gale

Peppino De Filippo *Ni res, pa le verjamem* (Gost) režija Jože Tiran

Federico García Lorca *Mariana Pineda* (Pedro Sotomayor) režija Fran Žižek

Armand Salacrou *Življenje ni resno* (Leon Bonnet) režija Jože Gale

Vasilij Vasiljevič Škvarkin *Tuje dete* (Kostja) režija Vladimir Skrbinšek

1957/1958 Friedrich Dürrenmatt *Obisk stare gospe* (Časnikar I) režija Jože Tiran

Josip Kulundžić *Usode* (Bora) režija Jože Gale

Terence Rattigan *Globoko sinje morje* (Jackie Jackson) režija Jože Gale

Dušan Roksanđić *Babilonski stolp* (Donat) režija Jože Tiran

1958/1959 Juš Kozak *Balada o ulici* (Urednik; Slikar Mrak; Starejši študent) režija Mirko Mahnič

Audry Colette *Soledad* (Polijski oficir) režija Jože Gale

Rabindranath Tagore *Poštni urad* (Glasnik) režija Jože Gale

Marin Držić *Tripče de Utolče* (Turek) režija Jože Tiran

Terence Rattigan *Ločene mize* (Charles Stratton) režija Jože Gale

Irma in Walter Firner *Kukavica* (Jonny Wallis) režija Jože Tiran

1959/1960 John Boynton Priestley *Steklena kletka* (John Harvey) režija Gale Jože

Hans Weigel *Namišljeni zdravnik* (Frank) režija Igor Pretnar

Matej Bor *Pajčolan iz mesečine* (Aleš) režija Jože Gale

Mirko Zupančič *Rombino, žalostni klovn* (Fant; Meščan) režija Mirč Kragelj

Cvetko Golar *Vdova Rošlinka* (Rožmanov Janez) režija Jože Tiran

1960/1961 Jean-Paul Sartre *Zaprta v Altoni* (Werner) režija Jože Gale

Anton Ingolič *Tajno društvo* PGC (Načelnik tabornikov) režija Bronislav Battelino

Ivan Cankar *Za narodov blagor* (Siratka) režija Igor Pretnar

Boris Grabnar *Ob sedmih Pod trančo* (*Mimo načrta*) (Janez) režija Jože Tiran

1961/1962 Valentin Katajev *Dan oddiha* (Kostja Galuškin) režija Igor Pretnar

Mira Mihelič *Veverica ne more umreti* (Martin) režija Jože Gale

Vitomil Zupan *Barbara Nives* (Prikazen kavalirja) režija Janez Vrhunc

Eduardo De Filippo *Župan okraja Sanità* (Amadeo) režija Jože Tiran

1962/1963 Branko Hofman *Dan in vsi dnevi* (Raznašalec časopisov) režija Janez Vrhunc

Aleksej Arbuzov *Irkutska zgodba* (Rodik) režija Igor Pretnar

Kole Čašule *Socialistična Eva* (Fant) režija Jože Tiran

Miroslav Stehlík *Tigrov kožuh* (Libor Milouš) režija Igor Pretnar

Smeh ni greh (Bora Oljačić *Dnevnik nekega satirika*) (Satirik) režija Jože Tiran

1963/1964 William Shakespeare *Dvanajsta noč* (*Kar hočete*) (Sebastijan) režija Janez Vrhunc

Bogdan Jovanović *Primer tovariša Koprivice* (Dača) režija Igor Pretnar

Peter Ustinov *Ljubezen štirih polkovnikov* (Zli duh) režija Janez Vrhunc

Branislav Nušić *Pokojnik* (Ljubomir Protić) režija Igor Pretnar

1964/1965 Bratko Kreft *Kreature* (Dr. Miran Kostanjšek) režija Jože Gale

Jean Kerr *Mary, Mary* (Dirk Winston) režija Igor Pretnar

Franz Werfel *Jacobowsky in polkovnik* (Brigadir) režija Vladimir Skrbinšek

1965/1966 Peter Shaffer *Angleški trikotnik* (*Zasebno uho*) (Ted) režija Jože Gale

Peter Shaffer *Angleški trikotnik* (*Javno oko*) (Charles Sidley) režija Jože Gale

Heinar Kipphardt *V zadevi J. Roberta Oppenheimerja* (Roger Robb) režija Janez Vrhunc

George Bernard Shaw *Nikoli ne veš* (Bohun) režija Igor Pretnar

1966/1967 Rolf Hochhuth *Namestnik božji* (Salzer) režija Jože Gale

Friedrich Dürrenmatt *Meteor* (Jochen) režija Žarko Petan

Žarko Petan *Beseda ni konj* (nastopajoči) režija Jože Babič

Bratko Kreft *Krajnski komedijanti* (Anton Linhart) režija Bratko Kreft

1967/1968 Miloš Mikeln *2 x 2 = 5* (nastopajoči) režija France Jamnik

Helmut Schwarz *Kriva sodba* (Zagovornik) režija Jože Gale

1968/1969 Friedrich Dürrenmatt *Prekrščevalci* (Straža) režija Miran Herzog

Neil Simon *Zares čuden par* (Speed) režija Andrej Hieng

Jean Anouilh, *Colomba*, 1954/55,
režija Ciril Debevec (Franek Trefalt)

Dušan Roksandić, *Babilonski stolp*, 1957/58, režija Jože Tiran
(Mirko Zupančič, Franek Trefalt)

Marin Držić, *Tripče de Utoľče*, 1958/59,
režija Jože Tiran (Franek Trefalt)

Ivan Cankar, *Za narodov blagor*, 1960/61, režija Igor Pretnar
(Franek Trefalt)

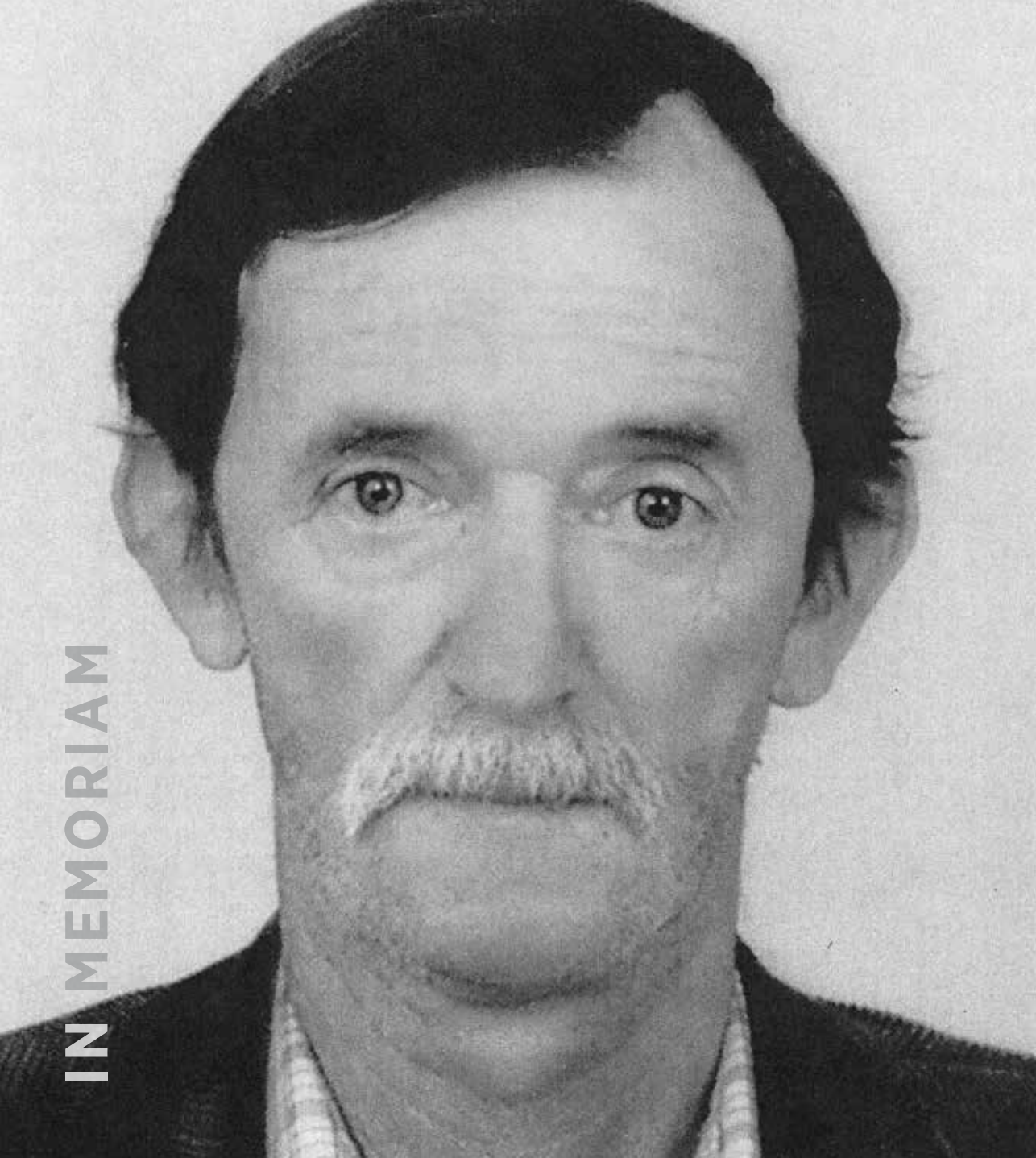
Aleksej Arbuzov, *Irkutska zgodba*, 1962/63, režija Igor Pretnar
(Franek Trefalt)

Terence Rattigan, *Ločene mize*,
1958/59, režija Jože Gale
(Franek Trefalt, Nedeljka Kacin)

William Shakespeare, *Dvanajsta noč*
(*Kar hočete*), 1963/64,
režija Janez Vrhunc
(Franek Trefalt, Alenka Svetel)

JANEZ LENASI

(1954–2015)

Nepričakovano in mnogo prezgodaj se je poslovil naš Janez Lenasi, naš vzdrževalec. V Mestnem gledališču ljubljanskem je bil zaposlen od leta 1975 pa vse do nedavne upokojitve. Topel nasmeh, prijazna beseda za vsakogar in ljubezen do gledališča so stvari, po katerih se ga bomo spominjali.

Dragi Jani,

ko smo te pred dnevi pospremili na zadnjo pot, na katero si tako na hitro in prehitro odšel, sem premišljeval, kako živo se še spominjam najinega prvega srečanja. V Mestno gledališče ljubljansko si prišel na razgovor za sprejem v službo. Jaz sem bil takrat novopečeni vzdrževalec in hišnik, ti pa si se prijavil na delovno mesto vzdrževalca strojne opreme. Bil si sprejet in najina skupna delovna pot se je začela. In trajala. Vedno si bil dober, vesten in zaupanja vreden sodelavec. Dolga leta sva skupaj opravljala vsa vzdrževalna dela v zgradbi Čopove 14. Delo je zahtevalo predanega človeka ob vsakem času in tebi ni bilo nikoli težko poprijeti zanj, pa naj je bilo to tudi v popoldanskih ali nočnih urah. Tako sva sodelovala polnih 32 let. Nikoli se nisva sprla, konfliktov med nama preprosto ni bilo. Tako kot sva skoraj hkrati začela, sva se z majhnim časovnim zamikom tudi upokojila. Toda tvoj čas v družbi upokojencev se je prehitro iztekel. Komaj dve leti sta minili, odkar si začel uživati zaslužen pokojnino, in že je zahrbtna bolezen končala tvojo življenjsko pot. Bil si moj družinski prijatelj pa tudi prijeten in korekten sodelavec in takšen boš ostal v mojem trajnem spominu.

Naj ti bo lahka zemlja in počivaj v miru.

Marjan Korošec

Katja Legin **DUALIZMI** Performer in njegovo delo

(Knjižnica MGL/164)

MGL: Ljubljana, 2015

Knjiga *Dualizmi* je nastala kot razširitev in nadgradnja magistrske naloge plesalke/performerke Katje Legin. Osredotoča se na opozicijske pole, ki se pojavljajo v delu performerja in v kontekstu performativne situacije nasploh. Iz izhodiščnega problema razumevanja telesa in uma kot ločenih entitet poskuša avtorica v izmenjavi med teorijo in lastno izkušnjo ter prakso razplastiti in analizirati nasprotujoče si pojme. Dotakne se različnih metod in načinov dela, ki ločenost, nasprotja in različne aspekte spajajo in integrirajo. Gre za iskanje pristopov, ki igralca/plesalca urijo in spodbujajo k celostnemu početju (fizično, miselno, čustveno) in poudarjajo živost ter prisotnost performerja »tukaj in zdaj«, na odru.

»Katja Legin v pričujoči knjigi – najpreprosteje rečeno – misli ples,« v spremni besedi zapiše dramaturg, gledališki teoretik in profesor na ljubljanski AGRFT dr. Blaž Lukan. »Lahko bi sicer to trditev dopolnili in rekli, da ne misli samo plesa, temveč tudi različne performerske, celo igralske prakse in veščine, in da ni res, da vse to izključno misli, saj bralcu predstavi tudi svoje praktično delo, delo na sebi, z lastnim telesom, ko je njena misel veliko bolj fizična kakor filozofska, navsezadnje pa opiše tudi svoje konkretne izvajalske, tako plesne kot performerske izkušnje, ki jim je misel samo inherentna, v resnici pa jim gre pogosto za povsem intuitivno ali improvizirano doseganje učinka.«

Nejc Gazvoda

CHANGING OF THE GUARD

Menjava straže

World Premiere

Opening 24 April 2015

Director **NEJC GAZVODA**

Set designer **PETER PLANTAN**

Costume designer **BRANKA PAVLIČ**

Video designer **DARKO HERIČ**

Language consultant **MAJA CERAR**

Lighting designer **BOŠTJAN KOS**

We would like to thank the following people for their contributions to this project: Mladen Dolar, Janez Lapajne, Rado Likon, Aleš Pavlin, Andreja Potočnik, Andrej Štritof and Matjaž Zdešar.

Stage manager **Jani Fister**

Prompter **Neva Mauser Lenarčič**

Technical director **Jože Logar**

Stage foreman **Janez Koleča**

Technical coordinators **Matej Sinjur** and **Branko Tica**

Head sound master **Sašo Dragaš**

Head lighting master **Davod Orešič**

Head hairstylist **Jelka Leben**

Haed wardrobe mistress **Angelina Karimovič**

Property masters **Sašo Ržek** and **Borut Šrenk**

The set was made under the supervision of master **Vlado Janc** and costumes under the supervision of mistresses **Irena Tomažin** and **Branka Spruk** in the ateliers of Ljubljana City Theatre.

Cast

Katja **NINA RAKOVEC**

Peter **GAŠPER TIČ**

Bor **DOMEN VALIČ**

Mladen **UROŠ SMOLEJ**

Doctor **JANEZ STARINA**

Pepca **TJAŠA ŽELEZNIK**

Jure **MILAN ŠTEFE**

Somewhere in the city there is a bar meant for no one. Those who go there are meant for the bar. They leave their destinies, desires, fears and loves as a tip. Peter and his brother Jure have been coming here forever; they and a mysterious old man that nobody calls by name carry their inventory numbers hidden deep inside them. But time has not only taken its toll on the inventory, but also on the old owner who is forced to leave the bar to a new one. He brought his own staff and his own ideas, of which Peter, the king of word games, the ruler of back streets and the commander of barflies, disapproves. Katja, a new waitress, is the only one who can control him to some extent, but her problems and desires reach further. She is enraptured by the city which she cannot see through the window. She is in love with a person who cannot see a person in her. She is attracted to someone whose utmost fear is to be attracted to her. Standing before us are human beings who have spent all their lives erecting cages against others, failing to notice that it is themselves that ended up captured.

At first resembling a situation comedy, *Changing of the Guard* gradually sinks deeper and deeper into gloom and melancholy, all the way to the end which breaks the hearts of the audience and characters alike. *Changing of the Guard* leaves a mark on your skin as well as deeply underneath. Both outside and inside. But this bar, this very bar, standing somewhere in the city being meant for no one, has a window. And we can all peek in through it.

Nejc Gazvoda, a young director, playwright and writer, wrote this play on commission by MGL.

INFORMACIJE O PREDSTAVAH MGL DOBITE

- pri blagajni MGL v Gledališki pasaži med Čopovo in Nazorjevo ulico v Ljubljani, ki je odprta vsak delavnik od 12. do 18. ure in uro pred predstavo
- v mesečnem sporedu predstav, ki ga abonenti, imetniki osebne in poslovne kartice MGL in tudi vsi drugi, ki to želijo, prejmejo po pošti, prav tako pa je brezplačno na voljo pri blagajni MGL
- na spletni strani www.mgl.si
- s sporočili SMS Mestnega gledališča ljubljanskega
- v dnevnem časopisju
- na radiu
- na Facebooku in Twitterju